

УДК 339.9(477):336.244

Огонь Ц. Г.

доктор економічних наук, професор, член Рахункової палати, Київ, Україна

Ломейко Ю. А.

кандидат економічних наук, старший викладач кафедри фінансів ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана", Київ, Україна, yulya797979@ukr.net

ОСНОВНІ ЗАСАДИ, РИЗИКИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто теоретичні засади митного регулювання як інструменту реалізації політики у сфері митної справи. Визначено зв'язок митного регулювання з митною політикою та митним контролем, його місце у складі державного фінансового регулювання. Досліджено сучасні тенденції зовнішньоекономічної діяльності України та її негативні аспекти. Проведено детальний аналіз зовнішньої торгівлі енергоносіями, а також продукцією металургійного комплексу. Висвітлено тарифні заходи митного регулювання й запропоновано їх застосування з урахуванням актуальних проблем, які потребують вирішення. Проаналізовано митний тариф та виявлено резерви для збільшення ставок ввізного мита, що не суперечитиме вимогам Світової організації торгівлі та сприятиме наповненню бюджету. Визначено пріоритетні напрями попередження реалізації митних ризиків, зокрема з використанням такого способу, як таргетинг.

Ключові слова: митне регулювання, митна політика, митний тариф, державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, митні ризики, таргетинг.

Табл. 5. Літ. 27.

Tsezar Ohon

Dr. Sc. (Economics), Professor, Accounting Chamber, Kyiv, Ukraine

Yuliia Lomeiko

Ph. D. (Economics), SHEE "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman", Kyiv, Ukraine, yulya797979@ukr.net

BASIC PRINCIPLES, RISKS AND AREAS FOR IMPROVEMENT OF CUSTOMS REGULATION IN UKRAINE

Abstract. The article considers theoretical bases of customs regulation as a tool for policy implementation in the customs sphere. The current tendencies of foreign economic activity of Ukraine are analyzed, and its negative aspects are determined. Tariff measures of customs regulation are considered and their use is suggested, taking into account current problems to resolve. The analysis of custom tariff rates is conducted in accordance with WTO requirements. Import customs duty rates, which are lower than the WTO terms, have been identified, and therefore they require revision in order to increase possible revenues to the budget. It is determined that the rates of the export customs duty on ferrous metals and scrap metal, established in Ukraine at a rate of 30 euros per 1 ton, cannot exceed 10 euros per 1 ton according to the WTO requirements. The areas for improvement of the customs regulation of the export of ferrous metal products are proposed. In particular, it is proposed to set export customs duty rates on the goods of those commodity groups that make up the largest part of the exports of ferrous metals, instead of raising existing rates to 30 euros per ton. This will allow affecting the decline in exports of the most energy-intensive production in Ukraine without

© Огонь Ц. Г., Ломейко Ю. А., 2018

violations of the WTO requirements. The article identifies priority directions for preventing the implementation of customs risks. It is discovered that "targeting" should become the main method of analysis of customs risks and the selection of needed forms of customs control in each different situation.

Key words: customs regulation, customs policy, customs tariff, state regulation of foreign economic activity, customs risks, targeting.

JEL classification: F40, F53.

Огонь Ц. Г.

доктор экономических наук, профессор, член Счетной палаты, Киев, Украина

Ломейко Ю. А.

кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры финансов ГВУЗ "Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана", Киев, Украина, yulya797979@ukr.net

ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ, РИСКИ И НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ТАМОЖЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Аннотация. Рассмотрены теоретические принципы таможенного регулирования в качестве инструмента реализации политики в сфере таможенного дела. Определена связь таможенного регулирования с таможенной политикой и таможенным контролем, его место в составе государственного финансового регулирования. Исследованы современные тенденции внешнеэкономической деятельности Украины и ее негативные аспекты. Проведен детальный анализ внешней торговли энергоносителями, а также продукцией металлургического комплекса. Освещены тарифные меры таможенного регулирования и предложено их применение с учетом актуальных проблем, требующих решения. Проанализирован таможенный тариф и выявлены резервы для увеличения ставок ввозной пошлины, которые не будут противоречить требованиям Всемирной торговой организации и будут способствовать наполнению бюджета. Определены приоритетные направления упреждения реализации таможенных рисков, в частности с использованием такого способа, как таргетинг.

Ключевые слова: таможенное регулирование, таможенная политика, таможенный тариф, государственное регулирование внешнеэкономической деятельности, таможенные риски, таргетинг.

Митне регулювання є вагомим інструментом розвитку зовнішньоекономічних відносин держави. У складних сучасних умовах, які впливають на стан економіки України, важливо забезпечити захист національних інтересів із одночасним покращанням умов ведення зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), у тому числі зменшення бар'єрів для зовнішньої торгівлі. Розроблення дієвих та ефективних заходів для подолання нових викликів у сфері митної справи, які виникають у зв'язку зі структурними змінами у відносинах з іноземними країнами – учасниками світового ринку, набуває особливого значення. Крім того, вектор розвитку, націлений на інтеграцію до європейської фінансової спільноти, потребує здатності митного кордону забезпечити переміщення необхідного обсягу товарообороту. Вирішення зазначених питань є завданням митної політики, до інструментів якої належать митне регулювання й митний контроль. Важливо, що вони взаємопов'язані, оскільки на практиці засади митного регулювання відображаються в митному законо-

давстві, водночас метою митного контролю є забезпечення його дотримання під час перетину державного кордону товарами, транспортними засобами та фізичними особами. Таким чином, митне регулювання ЗЕД повинне бути виваженим, обґрунтованим і враховувати національні інтереси, з огляду на суттєвий рівень його впливу на соціально-економічний розвиток держави.

Проблематиці організації та реалізації митного регулювання присвячено багато робіт сучасних науковців. Зокрема, О. П. Гребельник зазначає [1, с. 18]: “Мито – це вартісна категорія. ...Тобто потрібен індивідуальний підхід до обґрунтування мита з кожного конкретного товару на основі аналізу національних та інтернаціональних витрат і цін”. Важливо, що встановлення імпорتنих та експортних мит має відбуватися з урахуванням напрямів розвитку міжнародного співробітництва та диференціації ставок митного тарифу на повні, преференційні та пільгові. Т. О. Дяченко [2] вказує: “На даному етапі митним органам потрібно якнайшвидше наблизитися до європейських стандартів здійснення митно-тарифного регулювання. Це допоможе ефективно здійснювати митні процедури з найменшими затратами часу”. На нашу думку, ці пропозиції стосуються вдосконалення безпосередньо діяльності митних органів, тоді як покращання митного регулювання має спрямовуватись на перегляд чинного митного тарифу, визначення здатності митного законодавства захищати національні інтереси, оцінку ступеня досягнення мети митної політики та виявлення додаткових можливостей для його збільшення. У науці доволі широко представлено дослідження з питань організації та реалізації митного регулювання. Водночас недостатньо вивченими залишаються такі його аспекти: обґрунтування митного тарифу України, оцінка сучасних тенденцій зовнішньої торгівлі та зіставлення їх із можливостями митного регулювання для досягнення мети митної політики, а саме: забезпечення позитивного впливу ЗЕД на соціально-економічний розвиток держави. Крім того, важливим є вивчення впливу заходів митного регулювання на проведення митного контролю, що є проявом їх взаємозв'язку як інструментів митної політики.

Мета статті – встановити сучасний стан митного регулювання та визначити його відповідність меті митної політики й здатність забезпечити захист національних економічних інтересів, виявити можливі напрями вдосконалення та дослідити взаємозв'язок із заходами митного контролю.

Згідно з Господарським кодексом України від 16.01.2003 № 436-IV [3] та Законом України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16.04.1991 № 959-XII [4], регулювання ЗЕД здійснюється за допомогою тарифних і нетарифних заходів, реалізація яких покладена на органи державної влади. На нашу думку, поділ державного регулювання ЗЕД на види є дещо складнішим. Перелік складових фінансового регулювання визначається видами фінансової політики, яку, вважаємо, слід поділяти на: 1) бюджетну; 2) податкову; 3) митну; 4) валютну; 5) грошово-кредитну. У свою чергу, до державного фінансового регулювання належать: 1) бюджетне; 2) податкове, 3) митне, 4) валютне; 5) монетарне. Таким чином, державне регулювання зовнішньоекономічних відносин містить дві основні складові, а саме: 1) митне регулювання (тарифне і нетарифне); 2) валютне. Варто наголосити, що митне регулювання ЗЕД

і митний контроль є окремими взаємодоповнюваними інструментами реалізації митної політики. Водночас митна політика має забезпечувати позитивний вплив ЗЕД на соціально-економічне зростання та сприяти захисту національних інтересів. Її напрями повинні враховувати поточні умови реалізації суспільних фінансових відносин та бажаний рівень державного розвитку. З метою оцінки державних заходів у сфері регулювання ЗЕД розглянемо динаміку зовнішньої торгівлі товарами у 2016 – 2017 рр. (табл. 1).

Аналіз товарної структури експорту-імпорту України (див. табл. 1) засвідчив, що найвагомішою в структурі імпорту є група 27 Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності УКТ ЗЕД (енергоносії), так само як і в структурі експорту – група 72 (продукція чорної металургії), що ілюструє збереження негативних тенденцій, виявлених у минулі роки [6]. Зокрема, у період 2016–2017 рр. імпорт товарів групи 27 УКТ ЗЕД становив від 20 до 23,6 % загального обсягу імпорту товарів. Експорт товарів групи 72 УКТ ЗЕД за вказаний період варіював у межах від 19,9 до 20,0 % загального обсягу експорту товарів. З огляду на це, доцільним є детальніше дослідження структури зовнішньої торгівлі товарами груп 27 та 72 УКТ ЗЕД (енергоносіями та продукцією найбільш енерговитратної галузі виробництва) (табл. 2).

Аналіз структури зовнішньої торгівлі товарами групи 27 УКТ ЗЕД (див. табл. 2) свідчить, що у 2017 р. найвагомішу частку в їхньому загальному обсягу становили нафта (товарні позиції 2709000000 і 2710000000) та вугілля (товарна позиція 2701000000). Водночас в обсягу товарів групи 72 УКТ ЗЕД переважали товарні позиції 7207000000 “Напівфабрикати з вуглецевої сталі” та 7208000000 “Прокат плоский з вуглецевої сталі завширшки 600 мм або більше, гарячекатаний, неплакований, без гальванічного чи іншого покриття”.

Таким чином, виявивши основні тенденції структури імпорту України, розглянемо механізми та інструменти митного регулювання та стан їх реалізації. Зокрема, до тарифних заходів митного регулювання ЗЕД належать розроблення та запровадження системи оподаткування зовнішньоторговельних операцій. Так, введено податки та збори, які сплачуються при переміщенні товарів через митний кордон:

- I. Відповідно до пп. 27 п. 1 ст. 4 Митного кодексу України (МКУ) [7]: “мито (ввізне, вивізне), акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції), податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції)”.
- II. Згідно з пп. 14.1.113 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України (ПКУ) від 02.12.2010 № 2755-VI [8]: “митні платежі – податки, що відповідно до цього Кодексу або митного законодавства справляються під час переміщення або у зв'язку з переміщенням товарів через митний кордон України та контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи”.
- III. За наказом Міністерства фінансів України від 20.09.2012 № 1011 (далі – Наказ 1011) [9]: 1) ввізне мито; 2) вивізне мито; 3) акцизний податок із ввезених на митну територію України товарів; 4) податок на додану вартість (ПДВ) із ввезених на митну територію України товарів; 5) екологічний податок; 6) штрафи за порушення митних правил та подат-

Таблиця 1

Динаміка зовнішньої торгівлі України за основними товарами

Експорт				Імпорт					
Код	Назва	Вартість, млн дол. США	Темп зростання, %	Частка, %	Код	Назва	Вартість, млн дол. США	Темп зростання, %	Частка, %
2016									
Усього		36 362,80	95,4	100,0	Усього		39 248,61	104,6	100,0
72	Чорні метали	7 247,34	89,7	19,9	27	Палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	7 850,93	72,1	20,0
10	Зернові культури	6 075,39	100,3	16,7	84	Реактори ядерні, котли, машини	4 686,33	131,0	11,9
15	Жири та олії тваринного або рослинного походження	3 962,99	120,1	10,9	85	Електричні машини	3 204,03	118,9	8,2
85	Електричні машини	2 076,69	104,9	5,7	87	Засоби наземного транспорту, крім залізничного	2 814,17	173,7	7,2
26	Руди, шлак і зола	1 954,27	88,2	5,4	39	Пластмаси, полімерні матеріали	2 201,24	105,2	5,6
84	Реактори ядерні, котли, машини	1 561,27	79,6	4,3	30	Фармацевтична продукція	1 606,88	117,5	4,1
12	Насіння і плоди олійних рослин	1 535,03	104,0	4,2	38	Різноманітна хімічна продукція	1 091,73	117,3	2,8
44	Деревина і вироби з деревини	1 130,70	102,2	3,1	31	Добрива	822,79	116,2	2,1
2017									
Усього		43 266,58	119,0	100,0	Усього		49 598,48	126,4	100,0
72	Чорні метали	8 665,78	119,6	20,0	27	Палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	11 699,46	149,0	23,6
10	Зернові культури	6 501,60	107,0	15,0	84	Реактори ядерні, котли, машини	5 776,87	123,3	11,7
15	Жири та олії тваринного або рослинного походження	4 605,67	116,2	10,6	85	Електричні машини	4 124,80	128,8	8,3
26	Руди, шлак і зола	2 735,73	140,0	6,3	39	Засоби наземного транспорту, крім залізничного	3 963,98	140,9	8,0
85	Електричні машини	2 548,78	122,7	5,9	30	Пластмаси, полімерні матеріали	2 460,12	111,8	5,0
12	Насіння і плоди олійних рослин	2 060,23	134,2	4,8	38	Фармацевтична продукція	1 767,46	110,0	3,6
84	Реактори ядерні, котли, машини	1 728,22	110,7	4,0	72	Різноманітна хімічна продукція	1 254,97	114,9	2,5
44	Деревина і вироби з деревини	1 204,34	106,5	2,8		Чорні метали	1 134,57	142,1	2,3

Складено за: Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу. Зовнішньоекономічна діяльність / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Таблиця 2

Структура зовнішньої торгівлі енергонесями та чорними металами у 2017 р.

Код	Найменування*	Експорт, млн дол. США	Частка, %	Частка в загальному обсягу, %	Імпорт, млн дол. США	Частка, %	Частка в загальному обсягу, %	Сальдо, млн дол. США
ЕНЕРГОНОСІЇ								
2701000000	Вугілля кам'яне, антрацит	105,5	13,3	0,2	2 743,8	23,5	5,5	2 638,3
2702000000	Лігніт, буре вугілля, агломеровані	0	0	0	0,1	0	0	-0,1
2703000000	Торф (включаючи торф'яний дрібняк)	1,6	0,2	0	2,2	0	0	-0,6
2704000000	Кокс і напівкокс із кам'яного вугілля, лігніту	46,6	5,9	0,1	449,4	3,8	0,9	-402,8
2705000000	Газ кам'яновугільний, водяний	0	0	0	0	0	0	0
2706000000	Смоли кам'яновугільні й буровугільні або торф'яні	24,0	3	0,1	1,8	0	0	22,2
2707000000	Масла та інші продукти високотемпературної перегонки кам'яновугільних смол	106,2	13,4	0,2	3,1	0	0	103,1
2708000000	Пек або кокс пековий, одержаний із кам'яновугільної смоли	41,0	5,2	0,1	5,6	0	0	35,3
2709000000	Нафта або нафтопродукти сирі	28,9	3,7	0,1	441,1	3,8	0,9	-412,1
2710000000	Нафта або нафтопродукти	180,8	22,9	0,4	4 143,60	35,4	8,4	-3 962,80
2711000000	Гази нафтові та інші вуглеводні в газоподібному стані	10,1	1,3	0	3 699,10	31,6	7,5	-3 689,10
2712000000	Вазелін нафтовий (петролатум)	9,1	1,2	0	14,9	0,1	0	-5,8
2713000000	Кокс нафтовий, бітум нафтовий	0,7	0,1	0	182,9	1,6	0,4	-182,2
2714000000	Бітум і асфальт, природні	0	0	0	0,2	0	0	-0,2
2715000000	Суміші бітумінозні на основі природного асфальту або природного бітуму	0	0	0	9,4	0,1	0	-9,4
2716000000	Електроенергія	235,6	29,8	0,5	2,1	0	0	233,5
	Всього група 27	790,2	100	1,8	11 699,5		23,6	-10 909,2
	Товари, всього	43 266,6			49 598,5			-6 331,9
ПРОДУКЦІЯ ЧОРНОЇ МЕТАЛУРГІЇ								
7201000000	Чавун переробний та дзеркальний чавун	738,2	8,5	1,7	1,0	0,1	0	737,2
7202000000	Ферослави	1 115,6	12,9	2,6	134,2	11,8	0,3	981,4
7203000000	Продукти прямого відновлення залізних руд	0	0	0	0,6	0,1	0	-0,6
7204000000	Відходи та брухт чорних металів	121,3	1,4	0,3	25,6	2,3	0,1	95,7
7205000000	Гранули та порошки з чавуну, заліза або сталі	2,5	0	0	1,7	0,2	0	0,8
7206000000	Залізо та нелегована сталь у зливках	0,8	0	0	0	0	0	0,8
7207000000	Напівфабрикати з заліза та сталі	2 541,5	29,3	5,9	12,1	1,1	0	2 529,4
7208000000	Прокат плоский з заліза або сталі	1 760,6	20,3	4,1	86,0	7,6	0,2	1 674,6

Закінчення табл. 2

Код	Найменування*	Експорт, млн дол. США	Частка, %	Частка в загальному обсягу, %	Імпорт, млн дол. США	Частка, %	Частка в загальному обсягу, %	Сальдо, млн дол. США
7209000000	Плоский прокат з заліза або сталі	440,9	5,1	1,0	43,9	3,9	0,1	397,0
7210000000	Прокат плоский із заліза або сталі	157,1	1,8	0,4	388,5	34,2	0,8	-231,5
7211000000	Прокат плоский з заліза або сталі	16,0	0,2	0	14,7	1,3	0	1,3
7212000000	Прокат плоский з заліза або сталі	0,9	0	0	12,9	1,1	0	-12,0
7213000000	Прокат плоский з заліза або сталі	335,0	3,9	0,8	28,4	2,5	0,1	306,6
7214000000	Інші прутки та бруски із заліза або сталі	728,5	8,4	1,7	127	11,2	0,3	601,5
7215000000	Інші прутки та бруски із заліза	8,3	0,1	0	6,5	0,6	0	1,8
7216000000	Кутки, фасонні та спеціальні профілі	289,3	3,3	0,7	30,9	2,7	0,1	258,4
7217000000	Дріт із заліза або нелегованої сталі	68,7	0,8	0,2	13,0	1,1	0	55,7
7218000000	Сталь нержавіюча у вигляді зливків	0,4	0	0	9,9	0,9	0	-9,4
7219000000	Прокат плоский з нержавіючої сталі	0,7	0	0	57,6	5,1	0,1	-56,9
7220000000	Прокат плоский з нержавіючої сталі	0	0	0	5,0	0,4	0	-5,0
7221000000	Прутки та бруски гарячекатані	0	0	0	0,6	0,1	0	-0,6
7222000000	Інші прутки та бруски з нержавіючої сталі	90,1	1	0,2	99	0,9	0	80,3
7223000000	Дріт з нержавіючої сталі	0,1	0	0	4,5	0,4	0	-4,4
7224000000	Інша сталь легована у зливках	38,5	0,4	0,1	2,6	0,2	0	35,9
7225000000	Прокат плоский з інших легованих сталей	89,2	1	0,2	46,5	4,1	0,1	42,7
7226000000	Прокат плоский з інших сталей	0	0	0	5,5	0,5	0	-5,5
7227000000	Прутки та бруски гарячекатані	3,6	0	0	1,8	0,2	0	1,8
7228000000	Інші прутки та бруски з інших сталей	115,8	1,3	0,3	53,1	4,7	0,1	62,7
7229000000	Дріт з інших легованих сталей	2,1	0	0	10,4	0,9	0	-8,2
	Всього група 72	8 665,8	100,0	20,03	1 134,6	100,0	2,29	7 531,2
	Товари, всього	43 266,6			49 598,5			-6 331,9

* Найменування кодів УКТ ЗЕД є скороченими.

Складено за: Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу. Зовнішньоекономічна діяльність / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

кового законодавства; 7) кошти від реалізації конфіскованого майна; 8) плата за супроводження товарів та охорону; 9) кошти від реалізації безхазяйного майна; 10) плата за виконання митних формальностей поза робочим часом та поза місцем розташування, установлених для митних органів; 11) єдиний збір, який справляється в пунктах пропуску через державний кордон України.

Порядок застосування заходів тарифного регулювання ЗЕД, які вживаються в Україні, передбачає, що ставки оподаткування митом є більш залежними від умов міжнародних договорів, укладених нашою країною, тоді як при використанні ставок акцизного податку та ПДВ з імпортованих товарів має виконуватись одна основна норма міжнародного законодавства, а саме: їхній рівень має відповідати рівню, що застосовується до товарів національного походження згідно зі ст. III ГАТТ 1994 р. [10]. Також важливим інструментом митного регулювання ЗЕД є оподаткування експортних операцій за ставкою ПДВ у 0 % або їх звільнення від оподаткування ним. У першому випадку експортер матиме право на відшкодування податкового кредиту з ПДВ, який входив до ціни операцій з придбання товарів та послуг у процесі ведення ним господарської діяльності, а в другому – такий податковий кредит буде включено до складу собівартості експортованих товарів.

Ставки ввізного мита затверджені Законом України “Про Митний тариф України” від 19.09.2013 № 584-VII [11] та іншими відповідними законами. Від кількості ставок ввізного та вивізного мита на окремі групи товарів УКТ ЗЕД безпосередньо залежить складність проведення митного контролю під час перетину товарами та транспортними засобами митного кордону. Структура митного тарифу та переліку ставок вивізного мита також впливає на необхідність проведення в окремих випадках за ст. 356 МКУ митних експертиз із метою встановлення правильності класифікації товарів, що впливає на попередження заниження сум нарахованих та сплачених митних платежів. Це спричинено тим, що на подібні товари в межах однієї групи УКТ ЗЕД можуть встановлюватись різні ставки мита. З 97 груп УКТ ЗЕД лише в межах 18 із них на всі товарні підгрупи встановлено єдину ставку ввізного мита (як повну, так і пільгову). Ставку ввізного мита в розмірі лише 0 % у межах 10 груп УКТ ЗЕД. Найбільшу кількість ставок ввізного мита на товари окремих підгруп у межах однієї групи встановлено для групи 61 УКТ ЗЕД “Одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні”, а саме: для повної ставки – 18 видів розмірів, для пільгової – 6 видів розмірів. Таким чином, товарні групи УКТ ЗЕД, у межах яких встановлено значну кількість розмірів ставок ввізного мита для окремих підгруп товарів, є найризиковішими з точки зору заниження митних платежів шляхом декларування неправильного коду, а отже, доволі складними для здійснення митного контролю. Варто зауважити, що митним тарифом встановлено мінімальне податкове зобов’язання з ввізного мита для товарів лише трьох груп УКТ ЗЕД. Із 97 груп УКТ ЗЕД специфічні ставки ввізного мита запроваджено на товари в межах 6 з них. На товари в межах інших товарних груп встановлено лише адвалорні ставки ввізного мита. Таким чином, на обсяги ввізного мита з товарів зазначених шести груп УКТ ЗЕД впливають географічна структура імпорту та динаміка кількості ввезених зазначених

товарів. Крім того, на обсяги ввізного мита з товарів інших товарних груп УКТ ЗЕД впливає ціна імпортованих товарів.

Детальний аналіз митного тарифу представлено в табл. 3. Важливо, що Протокол "Про вступ України до Світової організації торгівлі" від 05.02.2008 [12] набрав чинності 16 травня 2008 р. У цей період діяла класифікація УКТ ЗЕД, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.2002 № 1863 [13] із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 № 950. Водночас, згідно з даними Державної фіскальної служби України [14], "Митний тариф України, в основу якого покладено нову версію УКТ ЗЕД, побудовану на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів Всесвітньої митної організації (ГС) 2012 р. і Комбінованої номенклатури Європейського Союзу, затвердженої Законом України "Про Митний тариф України" від 19.09.2013 № 584-VII. Для порівняння чинних пільгових ставок та вимог СОТ щодо їх зменшення на момент вступу України до СОТ використовувались матеріали Державної фіскальної служби України, а саме: наказ Міністерства доходів і зборів України від 22.01.2014 № 54 [15], розроблений згідно з вимогами ст. 68 МКУ та постанови Кабінету Міністрів України від 28.05.2012 № 428 [16].

Аналіз ставок митного тарифу ілюструє динаміку кількості пільгових та повних ставок ввізного мита. Зауважимо, що наведені в табл. 3 показники щодо середніх ставок за відповідну групу УКТ ЗЕД розраховані лише для адвалорних ставок. Дослідження специфічних ставок представлено в межах груп УКТ ЗЕД, на які вони встановлені, у табл. 4. Згідно з розглянутими даними перегляду мають підлягати 2243 пільгові ставки Митного тарифу, які є нижчими за вимоги СОТ, або 21,4 % їх загальної кількості (всього 10 465 ставок). Зауважимо, що за офіційними відомостями Рахункової палати [17], ДФС України надало інформацію про виявлення 1940 ставок, які є нижчими за вимоги СОТ, або 19,5 % загальної кількості ставок ввізного мита, згідно з даними ДФС України. За таких умов загальна кількість ставок митного тарифу має становити 9948. Однак в інших джерелах [18] на 24 червня 2016 р. кількість ставок ввізного мита становила 10 464 (однакова: як пільгових, так і повних). З 1 січня 2017 р. їх кількість збільшилась на 1 од. відповідно до Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році" від 20.12.2016 № 1791-VIII [19], оскільки товарна позиція ""2901 10 00 00 – насичені 0 0 -"" була поділена на дві складові таким чином: ""2901 10 00 – насичені : 2901 10 00 10 - - бутан, ізобутан 0 0 -; 2901 10 00 90 - - інші 0 0 -"". Зазначене свідчить про необхідність перегляду ДФС України чинних ставок ввізного мита – як узагалі з метою встановлення чіткої їх кількості, так і зокрема для виявлення тих, котрі є нижчими за вимоги СОТ, а отже, створюють резерв для наповнення бюджету митними платежами.

Показники табл. 4 свідчать, що існує різниця в кількості специфічних пільгових і специфічних повних ставок ввізного мита. Зокрема, згідно з чинним митним тарифом, кількість повних специфічних ставок є більшою, ніж число пільгових специфічних ставок, на 113 од.

Т а б л и ц я 3

Порівняльний аналіз ставок ввізного мита

Назва відповідно до чинного Митного тарифу*	УКТ ЗЕД 2012 (Митний тариф 2013 р.)						УКТ ЗЕД 2007 (Протокол "Про вступ України до СОТ")	
	Пільгові ставки	Середня адвалорна пільгова, %	Повні ставки	Середня адвалорна повна, %	Пільгові ставки, нижчі за вимоги СОТ	Пільгові ставки, вищі за вимоги СОТ	Повні ставки, більш за пільгові	Пільгові ставки на дату вступу до СОТ
Група 01. Живі тварини	76	4,67	76	4,67	68	0	65	15
Група 02. М'ясо та істівні субпродукти	249	13,33	249	13,33	80	13	232	0
Група 03. Риба і ракоподібні	454	2,66	454	2,77	0	21	359	22
Група 04. Молоко та молочні продукти; яйця, мед	173	10,10	173	10,10	4	0	130	0
Група 05. Інші продукти тваринного походження	22	11,13	22	11,13	16	0	23	0
Група 06. Живі дерева та інші рослини	50	8,6	50	8,6	13	0	50	0
Група 07. Овочі та деякі істівні коренеплоди	116	13,46	116	13,46	10	0	107	0
Група 08. Істівні плоди та горіхи; шкірки цитрусових	137	7,87	137	7,87	19	0	143	0
Група 09. Кава, чай, мате або парагвайський чай,	55	1,72	55	1,72	4	0	47	1
Група 10. Зернові культури	63	6,86	63	6,86	0	0	57	0
Група 11. Продукція борошномельно-круп'яної промисловості	71	18,24	71	18,24	0	0	83	0
Група 12. Насіння і плоди олійних рослин	77	5,13	77	5,13	33	0	81	0
Група 13. Шелак природний неочищений	13	0,76	13	0,76	11	0	18	0
Група 14. Рослинні матеріали для плетених виробів	5	2	5	2	5	0	8	0
Група 15. Жири та олії тваринного або рослинного походження	149	9,19	149	9,19	37	0	147	0
Група 16. Готові харчові продукти з м'яса, риби	116	8,9	116	8,9	0	5	111	2
Група 17. Цукор і кондитерські вироби з цукру	44	15,80	44	15,80	0	0	49	0
Група 18. Какао та продукти з нього	29	7,76	29	7,76	1	0	29	0
Група 19. Готові продукти із зерна зернових культур,	51	11,65	51	11,65	0	0	51	0
Група 20. Продукти переробки овочів, плодів, горіхів	342	10,27	342	10,30	68	2	344	3
Група 21. Різні харчові продукти	43	9,84	43	9,84	1	0	46	0
Група 22. Алкогольні і безалкогольні напої та оцет	189	13,26	189	13,26	0	0	92	72
Група 23. Залишки і відходи харчової промисловості	65	5,2	65	5,2	1	0	67	0
Група 24. Тютюн і промислові замінники тютюну	22	1,77	22	1,77	0	0	31	0
Група 25. Сірка; сірка; землі та каміння	81	5,2	81	5,2	36	0	91	0
Група 26. Руди, шлак і зола	47	1,77	47	1,77	29	0	53	0
Група 27. Палива мінеральні; нафта	172	1,52	172	1,52	87	0	123	0
Група 28. Продукти неорганічної хімії	252	3,55	252	3,55	97	0	269	0

Продовження табл. 3

Назва відповідно до чинного Митного тарифу*	УКТ ЗЕД 2012 (Митний тариф 2013 р.)						УКТ ЗЕД 2007 (Протокол "Про вступ України до СОТ")		
	Пільгові ставки	Середня адвалорна пільгова, %	Повні ставки	Середня адвалорна повна, %	Пільгові ставки, нижчі за вимоги СОТ	Пільгові ставки, вищі за вимоги СОТ	Повні ставки, більші за пільгові	Пільгові ставки на дату вступу до СОТ	Пільгові ставки, зменшені після вступу до СОТ
	502	2,94	502	2,94	125	0	599	0	
Група 29. Органічні хімічні сполуки	46	0	46	0	1	0	61	0	
Група 30. Фармацевтична продукція	34	4,93	34	4,93	27	0	37	0	
Група 31. Добрива	78	3,15	78	3,15	60	0	83	0	
Група 32. Екстракти дубильні або барвні; таніни	50	5,67	50	5,67	2	0	59	0	
Група 33. Ефірні олії та резиноїди;	39	4,22	39	4,22	16	0	45	0	
Група 34. Мило, мийні засоби, мастильні матеріали	37	4,69	37	4,69	17	0	37	0	
Група 35. Білкові речовини; модифіковані крохмалі;	10	6,5	10	6,5	0	0	10	0	
Група 36. Порох і вибухові речовини	44	6,25	44	6,25	2	0	59	0	
Група 37. Фотографічні або кінематографічні товари	174	2,70	174	2,70	153	2	161	0	
Група 38. Різноманітна хімічна продукція	256	3,401	256	3,44	172	10	290	9	
Група 39. Пластмаси, полімерні матеріали	116	4,06	116	4,19	44	8	121	8	
Група 40. Каучук, гума та вироби з них	71	2,73	71	2,73	3	0	79	0	
Група 41. Шкури необроблені і шкіра вичинена	37	12,5	37	12,5	1	0	39	0	
Група 42. Вироби із шкіри; шорно-сідельні вироби	28	5,93	28	5,93	0	0	42	0	
Група 43. Натуральне та штучне хутро; вироби з нього	176	0	176	0	0	0	168	0	
Група 44. Деревина і вироби з деревини	13	6,15	13	6,23	6	1	13	1	
Група 45. Корок та вироби з нього	23	5	23	5	17	0	12	0	
Група 46. Вироби із соломи, трави еспарто та інших	24	0	24	0	0	0	23	0	
Група 47. Маса з деревини	149	0	149	0	0	0	195	0	
Група 48. Папір і картон; вироби з паперової маси	22	0	22	0	0	0	27	0	
Група 49. Друкована продукція, періодичні видання	25	1,72	25	5	5	25	26	0	
Група 50. Шовк	66	0,21	66	7,5	5	66	70	0	
Група 51. Вовна, тонкий та грубий волос тварин	185	1,6	185	13,89	46	183	196	0	
Група 52. Бавовна	38	1,97	38	10,55	4	38	44	0	
Група 53. Інші рослинні текстильні волокна	86	2,05	86	13,55	8	86	87	0	
Група 54. Нитки синтетичні або штучні	146	0,76	146	10,59	6	146	168	0	
Група 55. Синтетичні або штучні штапельні волокна	64	3,62	64	23,44	15	61	67	0	
Група 56. Вата, вовсть і неткані матеріали	40	7,33	40	33	3	40	40	0	
Група 57. Килими та інші текстильні покриття									

Продовження табл. 3

Назва відповідно до чинного Митного тарифу*	УКТ ЗЕД 2012 (Митний тариф 2013 р.)						УКТ ЗЕД 2007 (Протокол "Про вступ України до СОТ")		
	Пільгові ставки	Середня адвалорна пільгова, %	Повні ставки	Середня адвалорна повна, %	Пільгові ставки, нижчі за вимоги СОТ	Пільгові ставки, вищі за вимоги СОТ	Повні ставки, більші за пільгові	Пільгові ставки на дату вступу до СОТ	Пільгові ставки, зменшені після вступу до СОТ
Група 58. Спеціальні тканини; gobелени; вишивка	53	6,79	53	39,43	3		53	57	0
Група 59. Текстильні матеріали, просочені	49	4,65	49	21,14				48	0
Група 60. Трикотажні полотна	59		59		2		52	65	0
Група 61. Одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	154		154		2		66	172	0
Група 62. Одяг та додаткові речі до одягу	194	11,53	194	16,8	3			204	0
Група 63. Інші готові текстильні вироби; набори; одяг	81		81		4		46	91	0
Група 64. Взуття, гетри та аналогічні вироби; їх частини	78	10	78	10	0		0	79	0
Група 65. Головні убори та їх частини	12	10	12	10	0		0	15	0
Група 66. Парасольки від дощу та сонця; палиці	8	10	8	10	0		0	9	0
Група 67. Оброблені пір'я та пух і вироби з них	8	10	8	10	0		0	8	0
Група 68. Вироби з каменю, гіпсу, цементу, азбесту	81	5,70	81	5,78	21		6	84	3
Група 69. Керамічні вироби	45	7,42	45	7,42	5		0	51	0
Група 70. Скло та вироби із скла	146	7,60	146	7,64	34		1	138	0
Група 71. Перли природні або культивовані, дорогоцінне каміння, дорогоцінні метали	62	4,63	62	4,63	29		0	66	0
Група 72. Чорні метали	344	0,44	344	0,44	6		0	337	0
Група 73. Вироби з чорних металів	310	2,15	310	2,17	34		4	311	4
Група 74. Мідь і вироби з неї	59	0	59	0,01	0		1	69	0
Група 75. Нікель і вироби з нього	18	0	18	0	0		0	18	0
Група 76. Алюміній і вироби з нього	57	0	57	0,014	0		2	65	2
Група 77. Резервна									
Група 78. Свинець і вироби з нього	10	0	10	0	0		0	13	0
Група 79. Цинк і вироби з нього	11	0	11	0	0		0	12	0
Група 80. Олово і вироби з нього	6	0	6	0	0		0	8	0
Група 81. Інші недорогоцінні метали; металокераміка;	70	0,14	70	0,16	1		1	75	1
Група 82. Інструменти, ножові вироби	101	6,47	101	6,47	38		0	108	0
Група 83. Інші вироби з недорогоцінних металів	55	7,38	55	7,6	8	1	7	57	7
Група 84. Реактори ядерні, котли, машини, обладнання	981	2,09	981	2,28	309		88	1 121	72
Група 85. Електричні машини, обладнання	659	3,66	659	3,98	166		79	744	61

Закінчення табл. 3

Назва відповідно до чинного Митного тарифу*	УКТ ЗЕД 2012 (Митний тариф 2013 р.)						УКТ ЗЕД 2007 (Протокол "Про вступ України до СОТ")		
	Пільгові ставки	Середня адвалорна пільгова, %	Повні ставки	Середня адвалорна повна, %	Пільгові ставки, нижчі за вимоги СОТ	Пільгові ставки, вищі за вимоги СОТ	Повні ставки, більші за пільгові	Пільгові ставки на дату вступу до СОТ	Пільгові ставки, зменшені після вступу до СОТ
Група 86. Залізничні локомотиви або моторні вагони	31	2	31	2	21	0	42	0	
Група 87. Засоби наземного транспорту	262	5,73	262	5,79	58	4	246	4	
Група 88. Літальні апарати, космічні апарати	27	1,85	27	3,11	1	8	34	9	
Група 89. Судна, човни та інші плаваючі засоби	35	6,99	35	7,06	12	2,5	38	1	
Група 90. Прилади та апарати оптичні, фотографічні	267	2,62	267	2,76	38	23	338	19	
Група 91. Годинники всіх видів та їх частини	57	7,43	57	7,54	17	3	62	3	
Група 92. Музичні інструменти; їх частини та приладдя	30	6	30	6	13	0	31	0	
Група 93. Зброя, боєприпаси; їх частини та приладдя	66	6,21	66	6,21	50	0	69	0	
Група 94. Меблі; постільні речі, матраци	86	3,31	86	3,94	0	12	89	5	
Група 95. Іграшки, ігри та спортивний інвентар	62	5,40	62	5,40	0	0	79	0	
Група 96. Різні готові вироби	82	8,32	82	10,98	5	7	76	0	
Група 97. Твори мистецтва, предмети колекціонування	7	0	7	0	5	0	7	0	
Всього	10 465		10 465		2 243	23	10 900	324	

* Назви груп УКТ ЗЕД є скороченими.

Складено за: Про Митний тариф України : закон України від 19.09.2013 № 584-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584-18>.

Аналіз специфічних ставок ввізного мита

Специфічні ставки		Пільгова	Повна
Група 22. Алкогольні і безалкогольні напої та оцет	Кількість ставок, усього, од.	189	189
	з них специфічних	99	164
Частка специфічних ставок в загальній кількості ставок у межах групи УКТ ЗЕД, %		52,38	86,77
Група 24. Тютюн і промислові замінники тютюну	Кількість ставок, усього, од.	22	22
	з них специфічних	16	16
Частка специфічних ставок в загальній кількості ставок у межах групи УКТ ЗЕД, %		72,73	72,73
Група 60. Трикотажні полотна	Кількість ставок, усього, од.	59	59
	з них специфічних	0	5
Частка специфічних ставок в загальній кількості ставок у межах групи УКТ ЗЕД, %		0	8,47
Група 61. Одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	Кількість ставок, усього, од.	154	154
	з них специфічних	0	36
Частка специфічних ставок в загальній кількості ставок у межах групи УКТ ЗЕД, %		0	23,38
Група 63. Інші готові текстильні вироби; набори; одяг та текстильні вироби, що використовувалися; ганчір'я	Кількість ставок, усього, од.	81	81
	з них специфічних	0	7
Частка специфічних ставок в загальній кількості ставок у межах групи УКТ ЗЕД, %		0	8,64
Всього ставок митного тарифу, од.		10 465	10 465
Всього специфічних ставок митного тарифу, од.		115	228
Частка в загальній кількості ставок митного тарифу, %		1,10	2,18

С к л а д е н о за: Про Митний тариф України : закон України від 19.09.2013 № 584-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584-18>.

Розглянувши особливості встановлення ставок ввізного мита, проаналізуємо ставки вивізного мита в табл. 5. Перелік товарів, на які встановлено ставки вивізного мита, визначено відповідними законами. Специфічні ставки вивізного мита встановлено тільки на товари групи 72 УКТ ЗЕД у частині відходів і брухту некольорових та нелегованих чорних металів. Мінімальне податкове зобов'язання з вивізного мита встановлено лише на товари групи 27 УКТ ЗЕД, а саме: газ природний у газоподібному й скрапленому стані. Його розмір становить не менше 400 грн за 1000 м³ природного газу в будь-якому стані. У межах кожної групи УКТ ЗЕД ставки вивізного мита є незмінними для всіх товарних підгруп, що істотно полегшує його адміністрування та здійснення митного контролю під час експорту відповідних товарів.

Аналіз ставок вивізного мита, наведених у табл. 5, свідчить про порушення вимог СОТ щодо граничного рівня ставок вивізного мита на брухт чорних металів, які встановлені у Звіті робочої групи з питань вступу України до Світової організації торгівлі. Зауважимо, що таке порушення відбулось у 2015 р. із набранням чинності 15 вересня 2015 р. Законом України "Про внесення змін до деяких законів України щодо зменшення дефіциту брухту чорних металів на внутрішньому ринку" від 12.07.2016 № 1455-VIII [25]. Зазначене свідчить про незваженість і неузгодженість із нормами міжнародного митного законодавства окремих заходів митного регулювання.

Порівняльний аналіз ставок вивізного мита

Код товару згідно з УКТ ЗЕД	Опис товару згідно з УКТ ЗЕД	Ставка вивізного мита у 2017 р., % митної вартості	Вимоги СОТ щодо ставок вивізного мита
1204 00	Насіння льону, подрібнене або неподрібнене	10	i) Мито на експорт олійних культур буде зменшено на дату вступу до СОТ до 16 %, а потім до 10 %, на 1 % щороку
1206 00	Насіння льону, подрібнене або неподрібнене	10	
1207 99 97 00	Насіння рижю	10	
	Велика рогата худоба свійських видів жива, крім чистопородних (чистокровних) племінних тварин		ii) Мито на експорт "великої рогатої худоби живої" та на "баранів та овець живих" буде зменшено на дату вступу до СОТ до 50 % та потім до 10 % шляхом 5-відсоткових скорочень щороку
0102 90 05 00	свійські види масою не більш як 80 кг	10	
0102 90 21 00	свійські види масою понад більш як 80 кг, але не більш як 160 кг для забою	10	
0102 90 29 00	свійські види масою понад більш як 80 кг, але не більш як 160 кг не для забою	10	
0102 90 41 00	свійські види масою понад більш як 160 кг, але не більш як 300 кг для забою	10	
0102 90 49 00	свійські види масою понад більш як 160 кг, але не більш як 300 кг не для забою	10	
0102 90 51 00	нетелі (самки великої рогатої худоби до першого отелення) масою понад 300 кг для забою	10	
0102 90 59 00	нетелі (самки великої рогатої худоби до першого отелення) масою понад 300 кг не для забою	10	
0102 90 61 00	корови масою понад 300 кг для забою	10	
0102 90 69 00	корови масою понад 300 кг не для забою	10	
0102 90 71 00	свійські види, крім нетелей та корів масою понад 300 кг для забою	10	
0102 90 79 00	свійські види, крім нетелей та корів масою понад 300 кг не для забою	10	
0102 90 90 00	несвійські види великої рогатої худоби живої	10	
	Вівці живі:		
0104 10 10 00	вівці чистопородні (чистокровні) племінні тварини	10	
0104 10 30 00	ягнята (віком до одного року)	10	
0104 10 80 00	інші живі вівці, крім чистопородних (чистокровних) племінних тварин та ягнят (віком до одного року)	10	
4101	Шкури необроблені великої рогатої худоби (включаючи буйволів) або тварин родини конячих (свіжі або солоні, сушені, зелені, пікельовані або консервовані іншим способом, але не дублені, не вироблені під пергамент і не піддані подальшій обробці), з волосяним покривом або без волосяного покриву, спилок або неспилок	21	iii) Мито на експорт шкіри (великої рогатої худоби, овець та свиней) буде зменшено з 30 до 20 %, шляхом щорічного скорочення на один процент
4102	Шкури необроблені овець або шкури ягнят (свіжі або солоні, сушені, зелені, пікельовані або консервовані іншим способом, але не дублені, не вироблені під пергамент і не піддані подальшій обробці), з волосяним покривом або без волосяного покриву, спилок або неспилок, крім зазначених у примітці 1 (с) до цієї групи	21	
4103 30 00 00 4103 90 90 00	Шкури необроблені (свіжі або солоні, сушені, зелені, пікельовані або консервовані іншим способом, але не дублені, не вироблені під пергамент і не піддані подальшій обробці), з волосяним покривом або без волосяного покриву, спилок або неспилок, крім зазначених у примітках 1 (b) або 1 (с) до цієї групи, крім кіз або козенят, рептилій	21	

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Продовження табл. 5

Код товару згідно з УКТ ЗЕД	Опис товару згідно з УКТ ЗЕД	Ставка вивізного мита у 2017 р., % митної вартості	Вимоги СОТ щодо ставок вивізного мита
7204 10 00 00	Відходи та брухт ливарного чавуну	30 євро за 1 т*	iv) Експортне мито на відходи і брухт чорних металів буде зменшено до 10 євро за 1 т протягом шестирічного періоду, починаючи з дати вступу до СОТ
7204 30 00 00	Відходи та брухт чорних металів, луджені	30 євро за 1 т*	
7204 41 10 00	токарна стружка, обрізки, уламки, відходи фрезерного виробництва та ошурки з чорних металів	30 євро за 1 т*	
7204 41 91 00	Відходи обрізування та штампування, пакетовані з чорних металів	30 євро за 1 т*	
7204 41 99 00	Відходи обрізування та штампування, непакетовані з чорних металів	30 євро за 1 т*	
7204 49 10 00	Відходи та брухт чорних металів, подрібнені (різані)	30 євро за 1 т*	
7204 49 30 00	Відходи та брухт чорних металів, пакетовані	30 євро за 1 т*	
7204 49 90 00	Відходи та брухт чорних металів, несортвані тосортвані	30 євро за 1 т*	
7204 50 00 00	Відходи у зливках чорних металів для переплавлення (шихтові зливки), крім сталі легованої	30 євро за 1 т*	
7202 99 80 00	ферохром нікель та інші феросплави	15	
7204 21	Відходи та брухт легованої сталі, корозійностійкої (нержавіючої) сталі	15	
7204 29 00 00	Відходи та брухт легованої сталі інші	15	
7204 50 00 00	Відходи у зливках (шихтові зливки) для переплавлення, з легованої сталі	15	
7218 10 00 00	сталь корозійностійка (нержавіюча) у зливках та в інших первинних формах	15	
7401 00 00 00	штейн мідний; мідь цементційна (мідь осаждена)	15	
7402 00 00 00	мідь нерафінована; аноди мідні для електролітичного рафінування	15	
7403 12 00 00	ваєрбарси (литі заготовки з металу для виробництва дроту) з рафінованої міді	15	
7403 13 00 00	білети (заготовки з металу квадратного чи круглого поперечного перерізу для подальшої прокатки сортових профілів) з рафінованої міді	15	
7403 19 00 00	мідь рафінована інша	15	
7403 21 00 00	сплави на основі міді та цинку (латунні)	15	
7403 22 00 00	сплави на основі міді та олова (бронзи)	15	
7403 29 00 00	мідні сплави за винятком лігатур товарної позиції 7405)	15	
7404 00	Відходи і брухт міді	15	
7405 00 00 00	лігатури на основі міді	15	
7406	порошки та луска з міді		
7419 99 10 00	решітки та сітки з мідного дроту	15	
7415 29 00 00	інші вироби з міді без різьби, крім шайб (включаючи шайби пружні)	15	
7415 39 00 00	вироби мідні з різьбою (крім шурупів для дерева, інших гвинтів, болтів та гайок)	15	
7418 19 90 00	вироби столові, кухонні або інші побутові вироби з міді та їх частини	15	
7419	інші вироби мідні	15	
7503 00	Відходи та брухт з нікелю	15	
7602 00	Відходи та брухт з алюмінію	15	
7802 00 00 00	Відходи та брухт із свинцю	15	
7902 00 00 00	Відходи та брухт із цинку	15	

Закінчення табл. 5

Код товару згідно з УКТ ЗЕД	Опис товару згідно з УКТ ЗЕД	Ставка вивізного мита у 2017 р., % митної вартості	Вимоги СОТ щодо ставок вивізного мита
8002 00 00 00	відходи та брухт з олова	15	
8101 97 00 00	відходи та брухт з вольфраму	15	
8105 30 00 00	відходи та брухт з кобальту	15	
8108 30 00 00	відходи та брухт з титану	15	
8113 00 40 00	металокераміка і вироби з металокераміки, включаючи відходи та брухт: відходи та брухт	15	
	Природний газ у газоподібному стані	35 %, але не менше як 400 грн за 1000 м ³ **	
	Природний газ у скрапленому стані	35 %, але не менше як 400 грн за 1000 м ³ **	

* З 15 вересня 2016 р. терміном на два календарних роки.

** Крім експорту до держав – членів Енергетичного співтовариства.

С к л а д е н о за: Про вивізне (експортне) мито на живу худобу та шкіряну сировину : закон України від 07.05.1996 № 180/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/180/96-%D0%B2%D1%80>; Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур : закон України від 10.09.1999 № 1033-XIV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1033-14>; Про внесення змін до деяких законодавчих актів України : закон України від 03.06.2008 № 309-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/309-17/page2>; Про вивізне (експортне) мито на відходи та брухт чорних металів : закон України від 24.10.2002 № 216-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/216-15>; Про ставки вивізного (експортного) мита на брухт легованих чорних металів, брухт кольорових металів та напівфабрикати з їх використанням : закон України від 13.12.2006 № 441-V. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/441-16>; Про Митний тариф України : закон України від 19.09.2013 № 584-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584-18>.

Відсутність єдиної стратегії розвитку митної справи, зміни напрямів удосконалення зовнішньоекономічних відносин, складна структура митного тарифу разом з іншими зовнішніми й внутрішніми факторами створюють значні ризики у сфері митних відносин. До них належать як фіскальні, пов'язані з повнотою та своєчасністю надходження митних платежів до бюджету, так і нефіскальні, що можуть становити загрозу іншим національним інтересам, наприклад, пов'язаним із ядерною та екологічною безпекою.

Доцільним кроком у напрямі боротьби з реалізацією митних ризиків було прийняття розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 978-р, яким затверджено Стратегію розвитку системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 року [26]. Важливою новацією Стратегії є визначення таргетингу як комплексного методу аналізу митних ризиків з урахуванням усіх особливостей зовнішньоекономічних операцій, зважаючи на ціни, обсяги, походження та інші характеристики переміщуваних товарів і транспортних засобів. Зокрема, це важливо й у контексті контролю за трансфертним ціноутворенням, і в контексті посилення співпраці з країнами – торговельними партнерами. Саме такий комплексний підхід дасть змогу врахувати максимальний обсяг інформації, необхідної для ухвалення

ефективних рішень щодо застосування митних формальностей у складі конкретних форм митного контролю. До набрання чинності зазначеною Стратегією таргетинг уже був запроваджений в Україні наказом Міністерства фінансів України від 31.07.2015 № 684 [27]. Водночас саме зазначеним розпорядженням передбачено створення до III кв. 2018 р. у структурі ДФС України таргетинг-центру, що сприятиме його ефективнішому застосуванню як потужного інструменту мінімізації митних ризиків.

На підставі викладеного можна зробити такі висновки. Аналіз теоретико-правових засад митного регулювання та оцінка стану їх реалізації вказують на відсутність в Україні єдиної виваженої та обґрунтованої стратегії розвитку митних відносин. Зміна головних орієнтирів розвитку зовнішньоекономічних відносин потребує від держави здатності вчасно та ефективно долати виклики часу та забезпечувати захист національних інтересів, безпеку митного кордону, законність переміщення товарів, транспортних засобів та фізичних осіб через кордон, а також стимулювати розвиток міжнародного партнерства, залучення іноземних інвестицій, створення сприятливих умов для розвитку виробництва, збільшення товарообороту. Зазначене має збільшити рівень повноти й своєчасності надходження митних платежів до бюджету.

Важливо згадати позитивні тенденції у сфері розвитку митного контролю, а саме: запровадження таргетингу до системи управління митними ризиками. Саме цей метод дослідження ризиків має сприяти всебічному аналізу зовнішньоекономічних операцій з урахуванням їхніх окремих особливостей, що дуже важливо, коли заходи митного регулювання є доволі складними й перебувають у процесі удосконалення відповідно до змін напрямів митної політики.

Розглянувши склад і структуру ставок ввізного й вивізного мита, варто зауважити, що встановлення різних ставок на подібні товари в межах однієї підгрупи УКТ ЗЕД, з одного боку, має сприяти розвитку зовнішньої торгівлі та максимальному врахуванню потреб кожного суб'єкта господарювання, а з другого – може створити ризики зменшення обсягів надходжень ввізного та вивізного мита у зв'язку з неправильною класифікацією товарів. Ставки митних платежів можуть впливати на якість митного контролю у два способи: 1) ускладнювати (або спрощувати) проведення митного контролю; 2) збільшувати (зменшувати) схильність платника до ухилення від оподаткування, що, у свою чергу, потребуватиме додаткових контрольних заходів.

За результатами проведеного аналізу також визначено необґрунтованість окремих управлінських рішень під час розроблення засад митного регулювання, зокрема підвищення ставок вивізного мита на продукцію чорної металургії, до розмірів, більших за вимоги СОТ. Варто також відзначити посилення ролі державного зовнішнього фінансового контролю в розвитку митних відносин загалом і в забезпеченні ефективності заходів митного регулювання зокрема.

Список використаних джерел

1. *Гребельник О. П.* Формування митно-тарифної політики України за умов ринкової трансформації : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.05.01. Київ, 2003. 43 с.

2. Дяченко Т. О. Особливості митно-тарифного регулювання України. *Актуальні проблеми міжнародних відносин* : зб. наук. пр. Київ: КНУ, 2015. № 125, ч. 1. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/2666/2370>.
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15/paran2388#n2388>.
4. Про зовнішньоекономічну діяльність : закон України від 16.04.1991 № 959-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
5. Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу. Зовнішньоекономічна діяльність / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
6. Ломейко Ю. А. Митне регулювання і контроль у контексті розвитку зовнішньоекономічних відносин в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 4 (166). С. 75–93.
7. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
9. Про затвердження відомчих класифікаторів інформації з питань державної митної справи, які використовуються в процесі оформлення митних декларацій : наказ Міністерства фінансів України від 20.09.2012 № 1011. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/rada/show/v1011201-12/page>.
10. Угода про застосування статті VII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_003/page.
11. Про Митний тариф України : закон України від 19.09.2013 № 584-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584-18>.
12. Про вступ України до Світової організації торгівлі : протокол від 05.02.2008. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_049.
13. Про затвердження Порядку ведення української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності : постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2002 № 1863. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1863-2002-%D0%BF>.
14. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності / Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/klasifikatsiya-tovariv/63603.html>.
15. Про затвердження Перехідних Таблиць від УКТ ЗЕД версії 2007 року до УКТЗЕД версії 2012 року : наказ Міністерства доходів і зборів України від 22.01.2014 № 54. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/klasifikatsiya-tovariv/62933.html>.
16. Про затвердження Порядку ведення української класифікації товарів та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України : постанова Кабінету Міністрів України від 28.05.2012 № 428. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/428-2012-%D0%BF>.
17. Про результати аудиту ефективності виконання органами Державної фіскальної служби повноважень у сфері державної митної справи та боротьби з правопорушеннями під час застосування митного законодавства : рішення Рахункової палати від 30.05.2017 № 12-3. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16751938/R_RP_123_2017.pdf?subportal=main.
18. *Сторожук В.* Застосування ставок ввізного мита згідно з Митним тарифом України. *Вісник ДФС України*. 2016 № 24. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/90009959>.
19. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році : закон України від 20.12.2016 № 1791-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1791-19/page5>.

20. Про вивізне (експортне) мито на живу худобу та шкіряну сировину : закон України від 07.05.1996 № 180/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/180/96-%D0%B2%D1%80>.
21. Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур : закон України від 10.09.1999 № 1033-XIV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1033-14>.
22. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України : закон України від 03.06.2008 № 309-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/309-17/page2>.
23. Про вивізне (експортне) мито на відходи та брухт чорних металів : закон України від 24.10.2002 № 216-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/216-15>.
24. Про ставки вивізного (експортного) мита на брухт легованих чорних металів, брухт кольорових металів та напівфабрикати з їх використанням : закон України від 13.12.2006 № 441-V. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/441-16>.
25. Про внесення змін до деяких законів України щодо зменшення дефіциту брухту чорних металів на внутрішньому ринку : закон України від 12.07.2016 № 1455-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1455-19/card4#History>.
26. Про розвиток системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 978-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/978-2017-%D1%80>.
27. Про затвердження Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю : наказ Міністерства фінансів України від 31.07.2015 № 684. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1021-15>.

References

1. Hrebel`ny`k, O. P. (2003). *Formuvannya my`tno-tary`fnoyi polity`ky` Ukrainy` za umov ry`nkovoyi transformaciyi* [Formation of the customs-tariff policy of Ukraine in the conditions of market transformation] (Dissertation Theses). Ky`yiv [in Ukrainian].
2. Dyachenko, T. O. (2015). Osobly`vosti my`tno-tary`fnoho rehulyuvannya Ukrainy` [Features of customs and tariff regulation of Ukraine]. *Aktual`ni problemy` mizhnarodny`kh vidnosy`n* [Actual problems of international relations]: 125, Pt. 1. Ky`yiv: KNU. Retrieved from <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/2666/2370> [in Ukrainian].
3. Verkhovna Rada of Ukraine. (2003). *Hospodars`ky`j kodeks Ukrainy`* [Economic Code of Ukraine] (Act No. 436-IV, January 1). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15/paran2388#n2388> [in Ukrainian].
4. Verkhovna Rada of Ukraine. (1991). *Pro zovnishn`oekonomichnu diyal`nist`* [On foreign economic activity] (Act No. 959-XII, April 16). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/959-12> [in Ukrainian].
5. State Statistics Service of Ukraine. (n. d.). *Eksport-import okremy`kh vy`div tovariv za krayinamy` svitu. Zovnishn`oekonomichna diyal`nist`* [Export-import of certain types of goods by countries of the world. Foreign economic activity]. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
6. Lomejko, Yu. A. (2015). Митне регулювання і контроль у контексті розвитку зовнішньоекономічних відносин в Україні [Customs regulation and control in the context of external economic relations development in Ukraine]. *Aktual`ni problemy` ekonomiky`* [Actual Problems of Economics]: 4 (166), 75–93 [in Ukrainian].
7. Verkhovna Rada of Ukraine. (2012). *My`tny`j kodeks Ukrainy`* [Customs Code of Ukraine] (Act No. 4495-VI, March 13). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> [in Ukrainian].

8. Verkhovna Rada of Ukraine. (2010). *Podatkovyj kodeks Ukrayiny* [Tax Code of Ukraine] (Act No. 2755-VI, December 2). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
9. Ministry of Finance of Ukraine. (2012). *Pro zatverdzhennya vidomchy`kh klasy`fikatoriv informaciyi z py`tan` derzhavnoyi my`tnoyi spravy`, yaki vy`kory`stovuyut`sya v procesi oformlennya my`tny`kh deklaracij* [On Approval of Departmental Classifiers of Information on State Customs Matters Used in the Process of Customs Declarations] (Decree No. 1011, September 20). Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/rada/show/v1011201-12/page> [in Ukrainian].
10. World Trade Organization. (1994). *Uhoda pro zastosuvannya staty VII Heneral`noyi uhody` z tary`fiv i torhivli 1994 roku* [Agreement on the Application of Article VII of the General Agreement on Tariffs and Trade 1994]. Retrieved from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_003/page [in Ukrainian].
11. Verkhovna Rada of Ukraine. (2013). Про Митний тариф України [About the Customs Tariff of Ukraine] (Act No. 584-VII, September 19). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584-18> [in Ukrainian].
12. World Trade Organization, Ukraine. (2008). *Pro vstup Ukrayiny` do Svitovoyi orhanizaciyi torhivli* [On the accession of Ukraine to the World Trade Organization] (Protocol, February 5). Retrieved from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_049 [in Ukrainian].
13. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2002). *Pro zatverdzhennya Poryadku vedennya ukrayins`koyi klasy`fikaciyi tovariv zovnishn`oekonomichnoyi diyal`nosti* [On Approval of the Procedure for the Ukrainian Classification of Goods for Foreign Economic Activity] (Decree No. 1863, December 12). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1863-2002-%D0%BF> [in Ukrainian].
14. State Fiscal Service of Ukraine. (n. d.) *Ukrayins`ka klasy`fikaciya tovariv zovnishn`oekonomichnoyi diyal`nosti* [Ukrainian Classification of Goods of Foreign Economic Activity]. Retrieved from <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/klasifikatsiya-tovariv/63603.html> [in Ukrainian].
15. Ministry of Income and Collections of Ukraine. (2014). *Pro zatverdzhennya Perehidny`kh tably`c` vid UKT ZED versiyi 2007 roku do UKT ZED versiyi 2012 roku* [On Approval of Transitional Tables from UKT FEA 2007 version to UKT FEA 2012 version] (Decree No. 54, January 22). Retrieved from <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/klasifikatsiya-tovariv/62933.html> [in Ukrainian].
16. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2012). *Pro zatverdzhennya Poryadku vedennya ukrayins`koyi klasy`fikaciyi tovariv ta vy`znannya taky`my`, shho vtraty`ly` chy`nnist`, deyaky`kh postanov Kabinetu Ministriv Ukrayiny`* [On Approval of the Procedure for Conducting the Ukrainian Classification of Goods and Recognition as Lacked Effects, Some Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine] (Decree No. 428, May 28). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/428-2012-%D0%BF> [in Ukrainian].
17. Accounting Chamber of Ukraine. (2017). *Pro rezul`taty` audy`tu efekty`vnosti vy`konannya orhanamy` Derzhavnoyi fiskal`noyi sluzhby` povnovazhen` u sferi derzhavnoyi my`tnoyi spravy` ta borot`by` z pravoporushennyamy` pid chas zastosuvannya my`tneho zakonodavstva* [On the results of the audit of the effectiveness of the authorities of the State fiscal service in the field of state customs and the fight against offenses during the application of customs legislation] (Decree No. 12-3, May 30). Retrieved from http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16751938/R_RP_123_2017.pdf?subportal=main [in Ukrainian].
18. Storozhuk, V. (2016). Zastosuvannya stavok vviznoho my`ta zhidno z My`tny`m tary`fom Ukrayiny` [Application of import duty rates in accordance with the Customs Tariff of Ukraine]. *Visny`k DFS Ukrayiny`* [Bulletin of SFS of Ukraine]: 24. Retrieved from <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/90009959> [in Ukrainian].

19. Verkhovna Rada of Ukraine. (2016). *Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrayiny` ta deyaky`kh zakonodavchy`kh aktiv Ukrayiny` shhodo zabezpechennya zbalansovanosti byudzhetny`kh nadkhodzhen` u 2017 roci* [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Certain Legislative Acts of Ukraine on Balancing Budget Revenues in 2017] (Act No. 1791-VIII, December 20). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1791-19/page5> [in Ukrainian].
20. Verkhovna Rada of Ukraine. (1996). *Pro vy`vizne (eksportne) my`to na zhy`vu khudobu ta shkiryanu sy`rovny`nu* [About export (export) duty on live cattle and leather raw materials] (Act No. 180/96-BP, May 7). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/180/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
21. Verkhovna Rada of Ukraine. (1999). *Pro stavky` vy`viznoho (eksportnoho) my`ta na nasinnya deyaky`kh vy`div olijny`kh kul`tur* [On the rates of export (export) duties on seeds of certain types of oilseeds] (Act No. 1033-XIV, September 10). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1033-14> [in Ukrainian].
22. Verkhovna Rada of Ukraine. (2008). *Pro vnesennya zmin do deyaky`kh zakonodavchy`kh aktiv Ukrayiny`* [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine] (Act No. 309-VI, June 6). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/309-17/page2> [in Ukrainian].
23. Verkhovna Rada of Ukraine. (2002). *Pro vy`vizne (eksportne) my`to na vidkhody` ta brukht chorny`kh metaliv* [On export (export) duty on waste and scrap of ferrous metals] (Act No. 216-IV, October 23). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/216-15> [in Ukrainian].
24. Verkhovna Rada of Ukraine. (2006). *Pro stavky` vy`viznoho (eksportnoho) my`ta na brukht lehovany`kh chorny`kh metaliv, brukht kol`orovy`kh metaliv ta napivfabry`katy` z yikh vy`kory`stannyam* [On the rates of export (export) duties on scrap of alloyed ferrous metals, scrap non-ferrous metals and semi-finished products with their use] (Act No. 441-V, December 13). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/441-16> [in Ukrainian].
25. Verkhovna Rada of Ukraine. (2016). *Pro vnesennya zmin do deyaky`kh zakoniv Ukrayiny` shhodo zmenshennya deficy`tu brukhtu chorny`kh metaliv na vnutrishn`omu ry`nku* [On Amendments to Some Laws of Ukraine on Reduction of Scarcity of Ferrous Metals in the Internal Market] (Act No. 1455-VIII, July 12). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1455-19/card4#History> [in Ukrainian].
26. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2017). *Pro rozvy`tok sy`stemy` upravlinnya ry`zy`kamy` u sferi my`tnoho kontrolyu na period do 2022 roku* [On the development of the risk management system in the field of customs control for the period up to 2022] (Decree No. 978-p, December 27). Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/978-2017-%D1%80> [in Ukrainian].
27. Ministry of Finance of Ukraine. (2015). *Pro zatverdzhennya Poryadku zdijsnennya analizu ta ocinky` ry`zy`kiv, rozroblennya i realizaciyi zakhodiv z upravlinnya ry`zy`kamy` dlya vy`znachennya form ta obsyahiv my`tnoho kontrolyu* [On Approval of the Procedure for the Analysis and Risk Assessment, the Development and Implementation of Risk Management Measures for the Determination of Forms and Amounts of Customs Control] (Decree No. 684, July 31). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1021-15> [in Ukrainian].